

TAKMER NEZNÁMA NÁRODNÁ KULTÚRNA PAMIATKA – MOHYLA V OČKOVE

Lívia PRIBULOVÁ

Letné mesiace sú pre študentov vhodným obdobím nielen na nájdenie si dobrej brigády, ale aj na návštevu pamiatok z rôznych historických období. Jednou z tých, ktorým je v publikáciách o slovenskom praveku venovaná značná pozornosť, je napríklad náčelnícka mohyla v Očkove. Na nej a v jej najbližšom okolí bol v roku 1959, teda presne pred 60 rokmi, ukončený archeologický výskum, ktorý počas štyroch sezón (1953, 1955, 1958 a 1959) priniesol mimoriadne zaujímavé výsledky. Najza-

ujímavejšia síce bola samotná mohyla, no o tom, že v Očkove, podobne ako v celom širšom okolí Piešťan a Nového Mesta nad Váhom žilo v priebehu praveku mnoho iných príslušníkov rôznych kultúr svedčí aj celý rad vzácnych nálezov.

Očkov je dnes iba malou obcou, ktorá nemá ani 500 obyvateľov. Jej územie však bolo osídlené už v paleolite. Mimoriadny význam dosiahla v dobe bronzovej, keď tu príslušníci velatickej kultúry vybudovali svojmu náčelníkovi mohylu. V čase objavu to bola prvá takáto mohyla, ktorú mohli pripísať tejto kultúre. Jej príslušníci pritom počas mladšej doby bronzovej osídlili nielen juhozápadné Slovensko, ale tiež dolné Rakúsko a západné Maďarsko. Pri výskume, ktorí urobili slovenskí archeológovia sa podarilo zrekonštruovať nielen dodnes viditeľnú podobu hrovej komory, ale i samotný spôsob pochovania. Mŕtvy muž bol uložený na hranicu. Keďže tá v tom čase spolu so samotným procesom spopolenia predstavovala najdôležitejšiu súčasť celého obradu,

Mohyla v Očkove

venovali jej príprave značné úsilie. I preto, podobne ako v prípade Očkova, mohla mať priemer až 10 metrov. Na pripravenej hranici bol mŕtvy spálený v slávnostných šatách, spolu so zlatými a bronzovými šperkami. Keďže mohyly niekoľkokrát vykradli už v praveku, z uvedených predmetov sa našli iba zlomky. Napriek tomu archeológovia zistili, že mŕtvmu na poslednú cestu dali nielen jeho zbrane, meč, kopiju, štít a konský postroj, ale tiež nádoby s potravinami a nápojmi.

Na mieste, kde bol spálený následne vykopali hrobovú komoru obdĺžnikového tvaru, ktorá siahala až päť metrov pod povrch terénu. Sčasti ju obložili drevom. Na jej podlahu uložili nádoby a nasypali zvyšky z hranice. Celú komoru zakryli sedlovitou strechou, ktorú podopreli drevenými kolmi. Na strechu položili ďalšie nádoby, hlinené i bronzové. Tých sa v mohyle našlo celkovo až sto. Čo je zaujímavé, v niektorých objavili nie celkom spálené ľudské kosti. Išlo pravdepodobne o pozostatky ľudských obetí vykonaných pri pohrebných obradoch. Následne drevenú konštrukciu komory zasypali hlinou a kameňmi. Na túto vrstvu ešte navršili zeminu a okraje mohyly spevnili kamenným vencom s priemerom 25 metrov. Ani v nasledujúcich storočiach toto miesto nebolo opustené. Okrem mnohých iných pozostatkov po osídlení si tu germánske obyvateľstvo v mladšej dobe rímskej, niekedy v priebehu 2. – 4. storočia n. l. zriadilo rozsiahle žiarové pohrebisko. To mohlo mať pôvodne až okolo tisíc hrobov. Väčšina nálezov bola zničená pri žiarovom pohrebe, no i tak sa našli zvyšky po kovových, sklenených a kostených predmetoch. Unikátny je nález súpravy kovových cedidiel na prípravu vína či alabastrovej vázy, ktorú použili ako popolnicu. I dnes je preto oficiálny názov tejto pamiatky *Mohyla a pohrebisko Očkov*.

Keď bol pred 60 rokmi ukončený výskum v Očkove, získala si táto pamiatka značnú pozornosť. Celý areál upravili a v roku 1963 ju vyhlásili za národnú kultúrnu pamiatku. Zdalo sa, že i kvôli umiestneniu v blízkosti významných kúpeľov v Piešťanoch a tiež ďalších známych nálezísk v Moravanoch nad Váhom či Dučovom, bude často navštevovanou a známou lokalitou. V minulosti však prežila rôzne obdobia a jej stav nebol najlepší. Navštevovali ju nielen záujemcovia o našu minulosť, ale i vandali. Vďaka úsiliu dobrovoľníkov ju však aj dnes môžeme obdivovať, i keď počet návštevníkov nie je vysoký a nezodpovedá významu, ktorý mohyla má.

Použitá literatúra:

- DERFIŇÁK, Patrik. Slovensko v dobe bronzovej. In *Ročenka Katedry dejín FHPV PU 2001*. Zostavil Martin Pekár. Prešov: ManaCon, 2001. s. 96-104. ISBN 80-89040-10-1.
- DVOŘÁK, Pavel. *Lovci mamutov a tí druhí*. Bratislava: Mladé letá, 1983. 229 s.
- FURMÁNEK, Václav – VELIAČIK, Ladislav – VLADÁR, Jozef. *Slovensko v dobe bronzovej*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1991. 408 s. ISBN 80-224-0350-4.
- NOVOTNÝ, Bohuslav a kol. *Encyklopédia archeológie*. Bratislava: Obzor, 1986. 1032 s. <http://www.pamiatky.sk/po/po/Details?id=4335>